

เอกสารประกอบกิจกรรม
เรื่อง
แผนชุมชน REDD Plus การมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

เมืองป่าไม้

สมชัย เบญจฉาย *

“เมืองป่าไม้” นี้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ “ไปเที่ยวดูงานอุตสาหกรรมไม้ประเทศญี่ปุ่น (๒)” ซึ่งไปศึกษาดูงานอุตสาหกรรมไม้ประเทศญี่ปุ่นที่เมืองฮิโรชิมา (Hiroshima) ทางตอนใต้ของเกาะฮอนชู (Honshu) และเดินทางต่อไปเกาะคิวชู (Kyushu) เกาะใต้สุดของประเทศญี่ปุ่น เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมงานวิจัยผลิตผลป่าไม้ (Forest Products Research) ณ สถาบันวิจัยป่าไม้และผลิตผลป่าไม้ (Forestry and Forest Products Research, FFPRI) เมืองซึกุบะ (Tsukuba) ใกล้กรุงโตเกียว โดยทุนสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency, JICA) สำหรับเมืองป่าไม้นี้มีความละเอียด ดังนี้

“...เช้าวันที่สี่ออกเดินทางต่อด้วยรถบัสขนาดเล็ก (micro bus) เดินทางลงใต้มา Oguni เพื่อดูงานสมาคมป่าไม้ Oguni (Oguni Forest Association)

Oguni มีประชากรประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอ Kumamoto มีพื้นที่ ๑๓,๔๐๐ ha (hectare, ๑ ha = ๖.๒๕ ไร่) พื้นที่ ๗๕ % เป็นป่าไม้ ในจำนวนนี้ ๙๗ % เป็นป่าเอกชน (Private forest) ที่เหลือ ๓ % เป็นป่าของรัฐ (National forest) โดยเริ่มจัดการปลูกป่าเมื่อ ๒๐๐ ปีมาแล้ว แต่ดำเนินการจริงจังเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา สำหรับป่าอายุ ๒๐๐ ปียังคงมีอยู่ ๖ ha แต่โดยทั่วไปจะมีอายุ ๖๐-๘๐ ปี

ไม้ที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นไม้ Sugi (Japanese cedar หรือ redwood หรือ *Cryptomeria japonica*) ประมาณ ๙๕ % นอกจากนั้นก็มีไม้ Hinoki (Japanese cypress หรือ *Chamaecyparis obtusa*) และไม้ก่อ (*Quercus* sp.) โดยมีรอบตัดฟัน (Rotation) ๕๐ ปี สำหรับการขยายพันธุ์ ที่นี้มีแม่ไม้แบบ Clone ที่สำคัญอยู่เพียง ๒ ต้นเท่านั้น

---

*นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ กลุ่มงานวิชาการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ (เชียงใหม่) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช e-mail : benjachaya@hotmail.com (มิถุนายน ๒๕๕๒)

การจัดการป่าปลูกโดยปลูกอย่างน้อย ๒,๕๐๐ ต้น/ha (๔๐๐ ต้น/ไร่) ต้องถางคายหญ้า (weeding) ทุกปีในช่วง ๑๐ ปีแรก แล้วตัดสางขยายระยะออก ๒๐ % ทุกๆ ๕ ปี โดยครั้งแรกเมื่อไม้ อายุ ๑๕ ปี จนเหลือไม้ครึ่งหนึ่งจำนวน ๑,๐๐๐ ต้น/ha (๑๖๐ ต้น/ไร่) จึงตัดฟันลงหมด (Clear cutting) เมื่ออายุครบ ๕๐-๘๐ ปี ซึ่งจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางที่ระดับ ๑.๓๐ ม. (Diameter Breast High, DBH) ตั้งแต่ ๒๖-๕๐ ซม. มีอัตราเพิ่มพูน ๑๓ ม.^๓/ha (๒.๐๕ ม.^๓/ไร่) Oguni นี้มีโรงเลื่อยจำนวน ๔๐ โรง ในแต่ละปีมีการทำไม้ออกประมาณ ๗๐,๐๐๐ ม.^๓

สำหรับสมาคมป่าไม้ Oguni มีสมาชิก ๖๘๐ คน จาก ๗๐ % ของเอกชนที่ปลูกป่าทั้งหมด แต่ ละคนเป็นเจ้าของพื้นที่ปลูกป่าใหม่ขึ้นมา (Afforestation) ตั้งแต่ ๑ ha ถึง ๖๐๐ ha (๖.๒๕ ไร่ ถึง ๓,๗๕๐ ไร่) แต่มีสิทธิ์ ๑ เสียงเท่าเทียมกัน หน้าที่ของสมาคมฯ คือทำการปลูกป่า ควบคุมการตัดฟันและ เลื่อยไม้บางส่วน ซึ่งสมาคมฯ มีโรงเลื่อย บริษัทก่อสร้าง และโรงงานทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากไม้ของ ตนเองด้วย สมาคมฯ นี้ได้รับความช่วยเหลืองบประมาณจากรัฐ ๔๐ %

การศึกษาดูงานครั้งนี้เราได้เยี่ยมชมตลาดค้าไม้ (Timber market) แห่งหนึ่งจากทั้งหมด ๕ แห่ง ซึ่งสมาชิกจะตัดทอนไม้ขนาดความยาว ๔ ม. มากองไว้ที่นี่ แล้วให้ผู้ซื้อมาประมูลซื้อไป มีราคาตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ ¥/ม.^๓ แล้วแต่ขนาดความโตของไม้ นอกจากนี้บางแห่งยังมีการเพาะเห็ดหอมใน ท่อนไม้ก่อนภายใต้ร่วมเงาของสวนป่าด้วย

สำหรับอาคารโครงสร้างที่ทำจากไม้ท่อน (Solid wood) คือ ไม้ Sugi ที่นี้เรียกว่า Oguni cedar และโครงสร้างไม้ประกบ (Glue laminated wood) ซึ่งสนับสนุนการก่อสร้างโดยสมาคมฯ ในแนวความคิดวิถีชีวิตกับธรรมชาติเพื่อศตวรรษที่ ๒๑ และเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับตัวอย่างที่เข้าเยี่ยมชม คือ

- ๑. ศูนย์กลางการป่าไม้ (The Forestry Center) เป็นที่ทำการของสมาคมป่าไม้ Oguni
- ๒. ศูนย์กลางการผลิตผลิตภัณฑ์จากนม (Milk Products Processing Center) เป็นร้านขายผลิตภัณฑ์เนยและกัตตาการ
- ๓. สถานียู (Yu Station) เป็นรูปทรงกรวยครึ่งส่วนฐานหงายขึ้นหรือคล้ายชาวทรงกลมปากกว้าง เพื่อเป็นสถานีรถไฟ แต่จริงๆ ใช้เป็นสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

- ๔. Oguni Dome เป็นสนามกีฬาในร่มขนาดใหญ่
- ๕. Mokkonkan House เป็นอาคารสถาบันวิจัยฝึกอบรมแนวคิดใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาเมือง ซึ่งมีที่พักอยู่ด้วย

๖. Oguni School เป็นอาคารรูปทรงกลมของโรงเรียนระดับประถมศึกษา (primary school)

ตัวอย่างรายละเอียดสนามกีฬาในร่ม Oguni Dome ซึ่งมีอีกชื่อหนึ่งว่าเต่ายักษ์ (Big Turtle) เนื่องจากโค้งหลังคาคล้ายหลังเต่าขนาดใหญ่ สร้างเมื่อปี ๒๕๓๐ ส่วนพื้นเป็นไม้ Hinoki ส่วนโครงสร้างหลังคาแบบ Truss จากแนวความคิดของเยอรมัน โครงสร้างหลังคาแบบนี้จะไม่มีเสาค้ำยันจากพื้นเลย ไม้ที่ใช้คือไม้ Sugi คำนวนโครงสร้างโดยนักวิจัยจาก FFPRI ซึ่งจะมีการตรวจสอบความแข็งแรงทุกๆ ๓ ปี หากขึ้นไต่ชำรุดไม่ได้มาตรฐานจะถอดเปลี่ยนใหม่ ซึ่งเป็นข้อดีข้อหนึ่งของโครงสร้างหลังคาแบบนี้ อาคารนี้ราคา ๕๕๐ ล้านบาท ซึ่งหากก่อสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กจะมีราคา ๗๐๐ ล้านบาท ...”

*****